

Nr 221.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän m. fl.; given Stockholms slott den 11 april 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtannde till riksdagen föredraganden hemställt under punkterna 1:o och 2:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 april 1947.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Statsrådet Ericsson anmäler uppkomna frågor om pension åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän ävensom efterlevande till dylika besiktningsmän och anför därvid till en början i fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för bilbesiktningsmännen ävensom dessas ställning i pensionshänseende följande.

De för bilbesiktningsmännen för närvarande gällande anställnings- och avlöningsbestämmelserna avvika väsentligt från de grunder, som tillämpas för statstjänstemän i allmänhet. Besiktningsmännen — vilka utsetts av Kungl. Maj:t för en tid av högst sex år efter gemensamt förslag av väg- och vatten-

byggnadsstyrelsen samt vederbörande länsstyrelse — åtnjuta icke fast lön, utan ersättningen till dem utgår på sådant sätt, att de äga tillgodogöra sig viss del av de avgifter, som för olika slag av förrättningar upptagas av allmänheten, och de ha därvid att själva bestrida sina kontors- och övriga omkostnader ävensom i vissa fall kostnaderna för vikarier. På grund av att arbetsmängden enligt nuvarande organisation varit mycket ojämnt fördelad mellan besiktningsmännen hava inkomsterna för olika besiktningsmän växlat i hög grad. Tillika ha för en och samma besiktningsman inkomsterna kunnat variera betydligt år från år alltefter växlingarna i konjunkturer m. m.

Såsom följd av den hittills tillämpade anställningsformen för bilbesiktningsmännen hava dessa icke haft någon genom statens försorg ordnad *pensionsrätt*. Det torde hava förutsatts, att befattningshavarna skulle med anlitande av dem tillfallande inkomster själva sörja för såväl ålders- som familjepensionering.

I en den 7 mars 1947 dagtecknad proposition, nr 183, har framlagts förslag angående omorganisation från och med den 1 januari 1948 av bilbesiktningsmannainstitutionen m. m. Förslaget grundar sig på ett av 1945 års bilbesiktningsutredning den 22 november 1946 avgivet betänkande med förslag till omorganisation av besiktningsväsendet för motorfordon m. m.

Enligt det i propositionen framlagda omorganisationsförslaget, vilket bland annat åsyftar en utjämning av arbetsmängden de olika besiktningsmännen emellan, skulle den nya organisationen — bortsett från assistent- och biträdespersonal — omfatta följande i lönegrad enligt det allmänna statliga lönesystemet inordnade befattningshavare, nämligen 9 förste bilinspektörer, därav 2 placerade i lönegraden A 26 och 7 hänfödda till lönegraden A 24, samt 38 bilinspektörer, samtliga placerade i lönegrad A 22.

De besiktningsmän, som komma att bli innehavare av lönegradsplacerad tjänst inom den sålunda föreslagna nya organisationen, komma självfallet i åtnjutande av pensionsrätt enligt för statstjänstemän i allmänhet gällande regler. Det torde kunna förutsättas, att dylika befattningshavare efter prövning av Kungl. Maj:t skola erhålla rätt att såsom tjänstår i pensionshänseende tillgodoräkna viss del av tjänstgöring såsom bilbesiktningsman före den nya organisationens ikraftträdande den 1 januari 1948.

Frågan om pension åt bilbesiktningsmän, anställda enligt hittills gällande anställningsform, ävensom åt efterlevande till dylika besiktningsmän har tidigare i några fall varit föremål för prövning av statsmakterna. Sålunda har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 23 februari 1940, den 23 maj 1941, den 13 mars 1942 och den 3 mars 1944 funnit framställningar om sådan pension icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I anledning av väckt motion förhade vidare 1943 års riksdag till prövning frågan om pension åt en bilbesiktningsman. Bankoutskottet hemställde i utlåtande nr 31, p. 13, vilket utlåtande godkändes av riksdagen (riksd. skr. nr 146), att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, samt anförde såsom motivering för sin berörda hemställan i huvudsak följande.

Med hänsyn till de för bilbesiktningsmännen gällande anställningsförhållandena torde dessa befattningshavare icke vara att hänföra till sådan personal, för vilken pension bör utgå vid avgång ur tjänst. Emellertid synes det utskottet i betraktande av de göromål, som äro förenade med besiktningsmannauppgiften, icke kunna bestridas, att vissa sakliga skäl tala för att ifrågavarande befattningshavargrupp tillförsäkras förmånen av en ordnad pensionering genom statens försorg, i varje fall där uppdraget blir av längre varaktighet. Frågan härom torde dock icke kunna bringas till sin lösning, förrän en reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena genomförts. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att taga initiativ till de åtgärder, som kunna anses påkallade i förevarande hänseende. Vid sådant förhållande kan utskottet icke tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas i anledning av den föreliggande motionen.

I skrivelser till Kungl. Maj:t den 28 januari och den 21 juni 1944 anhöll därefter automobilbesiktningsmännens förening, att en provisorisk lösning av pensionsfrågan måtte i enlighet med i skrivelserna angivna grunder åvägbringas med tillämpning från och med den 1 januari 1945. Vidare inkommo under åren 1944 och 1945 till Kungl. Maj:t ansökningar om pension dels från fem förutvarande eller i tjänst varande bilbesiktningsmän och dels från efterlevande till sex avlidna bilbesiktningsmän. Genom beslut den 12 oktober och den 21 december 1945 fann Kungl. Maj:t nu berörda skrivelser och ansökningar — över vilka utlåtanden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt statskontoret — icke föranleda annan åtgärd än att Kungl. Maj:t förordnade, att handlingarna i ärendena skulle överlämnas till 1945 års bilbesiktningsutredning för att tagas i övervägande vid fullgörande av utredningsuppdraget.

I särskild skrivelse förenämnda den 22 november 1946 har därefter 1945 års bilbesiktningsutredning framlagt förslag om utverkande av pension åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän ävensom åt vissa efterlevande till avlidna besiktningsmän.

Beträffande de förslag, som sålunda framlagts av bilbesiktningsutredningen, anför föredraganden följande.

1:o.

Pensioner åt vissa förutvarande bilbesiktningsmän. 1945 års bilbesiktningsutredning har ansett det skäligt, att jämväl de före den föreslagna omorganisationen avgångna besiktningsmännen erhålla pensioner från staten samtidigt med att pensionsförmånerna regleras för deras yngre kolleger. Utredningen har härvid anfört följande.

Även om det hade varit önskvärt, att besiktningsmännen — på sätt vid tidigare utredningar förutsatts skola ske — själva genom frivillig pensionsförsäkring eller annorledes tryggt sin försörjning under ålderdomen, har detta i flertalet fall faktiskt icke skett. Påfrestningarna under krigsåren, som för besiktningsmännen i allmänhet inneburit icke endast nominellt minskade intäkter utan även stegrade levnadskostnader, vilka icke kompenenserats genom rörliga tillägg eller kristillägg, ha starkt begränsat möjligheterna för dem att ordna för ålderdomsförsörjningen. Den ekonomiska situationen för

de besiktningsmän, som avgått ur tjänst under åren 1937—1944, ävensom för efterlevande till förutvarande besiktningsmän har merendels varit brydsam och i flera fall ömmande. Även för de besiktningsmän, som senare avgått eller avgå före den nya organisationens ikraftträdande, är läget i stort sett sådant, att behov av bidrag till ålderdomsförsörjningen föreligger.

I anslutning härtill har bilbesiktningsutredningen föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka pensioner åt sådana förutvarande besiktningsmän, som avgått på grund av ålder eller sjukdom och haft besiktningsmannauppsdrag såsom huvudsaklig sysselsättning under minst 15 år.

Beträffande de grunder, efter vilka sålunda ifrågasatta tjänstepensioner borde bestämmas, har utredningen anfört i huvudsak följande.

Vid avvägningen av pensionerna torde kunna ifrågakomma ett val mellan att antingen taga till utgångspunkt pensionsunderlaget i den för vanlig besiktningsman föreslagna lönegraden, A 22, och fastställa grundbeloppet för pensionen efter ett antal tjänstår, motsvarande $\frac{2}{3}$ av den tid, besiktningsarbetet varit vederbörandes huvudsakliga sysselsättning (*alternativ I*), eller att utgå från genomsnittet av besiktningsmannens nettoinkomster i tjänsten för ett icke alltför ringa antal år, exempelvis de fem sista tjänståren, och med ledning därav fastställa den lönegrad på Eo-löneplanen, i vilken beloppet i högsta löneklassen å vederbörandes stationeringsort närmast motsvarar nämnda genomsnitt (*alternativ II*). Grundbeloppet för pensionen skulle i detta senare fall bestämmas efter pensionsunderlaget i den sålunda beräknade Eo-lönegraden och det faktiska antal tjänstår, varunder arbetet utgjort vederbörandes huvudsakliga sysselsättning, dock med sedvanlig 10 procents reduktion av det så erhållna grundbeloppet med hänsyn till att vederbörande icke haft att vidkännas pensionsavdrag. Såsom ett *tredje alternativ* kunde möjligen ifrågakomma den linje, som av statskontoret skisserats i ett tidigare avgivet utlåtande rörande pensionering av vissa bilbesiktningsmän, nämligen att pensioneringen enbart skulle avse besiktningsmän, som haft så låga inkomster av uppdraget — trots att detta varit deras huvudsyssla — att de icke kunna anses ha varit i stånd att nöjaktigt sörja för egen- och familjepensionering. För genomförande av detta alternativ skulle enligt ämbetsverkets mening erfordras en allmän utredning angående samtliga besiktningsmäns inkomstförhållanden m. m. under tiden från och med år 1921.

Vad först angår sistnämnda alternativ anser besiktningsutredningen sig av flera skäl icke böra förorda detsamma. I den mån inkomsterna varit högre för en besiktningsman än för en annan, har anledningen i regel varit, att hans arbete haft större omfattning, i det att antalet förrättningar inom det distrikt, han tilldelats, varit större. Den nytta, han gjort åt staten, har alltså varit större, och det synes då knappast vara motiverat att av sådan anledning utesluta honom från erhållande av pension. Om det gällde att hjälpa blott ett fåtal förutvarande besiktningsmän, kunde en dylik understödsnorm, som innebär att pensionerna skulle utgå endast till dem, vilkas arbete haft den minsta omfattningen (utan att förlora karaktären av heltidssyssla), möjligen ifrågakomma. Som förut anförts föreligger emellertid bland de avgångna besiktningsmännen, särskilt efter de nu förflutna krigsåren, ett relativt allmänt behov av stöd på ålderdomen. Därest besiktningsväsendet omorganiserar enligt det av utredningen framlagda förslaget, torde de skäl, som talade för detta av statskontoret angivna alternativ, ha fått minskad bärkraft, och denna linje icke längre framstå såsom sakligt motiverad.

I valet mellan de två först nämnda alternativen har utredningen ansett en anknytning i enlighet med alternativ I till den för besiktningsmännen i allmänhet föreslagna lönegraden vara naturlig. En sådan anknytning synes ge ett resultat, som svarar mot rättvisa och billighet, om man gör en jämförelse med de pensioner, som de till den nya organisationen överförda besiktningsmännen skulle erhålla, i vissa fall kanske efter endast relativt kort tjänstgöring efter omorganisationen. Till förmån för en bestämning av pensionerna med utgångspunkt från vederbörandes nettoinkomster i enlighet med alternativ II — vilket ansluter sig till den vanliga beräkningsgrunden vid bestämmande av riksdagspensioner åt arvodesavlönad personal — talar å andra sidan, att pensionerna skulle ställas i relation till icke endast tjänstetiden utan även omfattningen av den därunder utförda arbetsprestationen. För en sådan beräkning är emellertid den principiella förutsättningen, att besiktningsmännens nettoinkomst, som ju närmast har karaktären av sportelininkomst, skulle jämföras med av Kungl. Maj:t eller underordnad myndighet fastställt arvode. Det kan givetvis göras gällande, att de statliga arvodena i regel äro mera snävt tillmätta och samtidigt mera fast tillförsäkrade än sportelininkomster, varför den angivna beräkningsgrunden kan sägas vara alltför förmånlig för de före omorganisationen avgångna besiktningsmännen. Utredningen har emellertid verkställt en beräkning av de grundbelopp för pensioner, som skulle erhållas i enlighet med alternativ II, alltså under förutsättning av full jämförbarhet mellan besiktningsmännens nettoinkomster och statligt bestämda arvoden. Därvid har räknats med ett genomsnitt av nettoinkomsterna under de fem sista tjänståren för vederbörande besiktningsman, och detta genomsnittsbelopp har sedan — för bestämmande av den Eo-lönegrad, efter vilken pension skulle utgå — reducerats med hänsyn till det rörliga tillägg och kristillägg, som skulle ha utgått å nyreglerad lön vid det under de fem åren gällande genomsnittliga levnadskostnadsindextalet.

Bilbesiktningsutredningens nu föreliggande utredning avser 13 förutvarande besiktningsmän, av vilka dock en numera avlidit. Följande sammanställning utvisar i kol. 1—4 de 12 i livet varande befattningshavarnas namn och senaste stationeringsort samt födelseår, den sammanlagda tjänstetid, varunder uppdraget såsom bilbesiktningsman utgjort befattningshavarens huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla, ävensom det år, då uppdraget frånträtts. Kol. 5 anger genomsnittliga nettoinkomsten av uppdraget, därvid räknats med de senaste fem årens inkomster, därest icke särskilda omständigheter föranlett annan beräkning, och kol. 6 utvisar den Eo-lönegrad, som denna nettoinkomst motsvarar enligt av bilbesiktningsutredningen angivna grunder. Kol. 7 och 8 slutligen angiva pensionsbelopp (utom rörligt tillägg och kristillägg), uträknade enligt de av bilbesiktningsutredningen såsom alternativ I respektive alternativ II betecknade beräkningsgrunderna.

1 Namn och stationeringsort	2 Födelse- år	3 Tjänste- tid	4 Av- gick	5 Netto- in- komst	6 Nettoink. i kol. 5 motsvarar Eo-löne- grad	7 Pensions- belopp enligt	
						alt. I	alt. II
Arvén, Arvid; Sala	1881	18 år 1 m.	1946	10 301	22	2 220	2 808
Bratt, Erland Axel; Stockholm..	1874	14 år 9 m.	1937	12 042	28	1 812	3 108
Carlson, Arvid Gustaf; Eskils- tuna.....	1876	11 år 23 dgr	1941	8 904	22	1 368	1 740
Claesson, Axel Fredrik; Stock- holm	1880	25 år	1945	11 588	22	3 036	3 852
Eklund, Åke Witus; Göteborg ..	1884	17 år	1940	14 584	1	2 088	1
Eriksson, Anders Elof; Sveg	1878	22 år 7 m.	1944	2 664	1	2 772	1 152
Lignell, Bror Mauritz; Söder- hamn	1879	18 år 7 m.	1945	7 586	17	2 268	2 248
Nordlund, Oscar Leonard; Haparanda.....	1878	25 år	1944	9 106	18	3 036	3 180
Stiernswärd, Carl Georg; Norr- tälje	1880	18 år	1945	7 478	16	2 184	2 040
Thorburn, Henry Franklin; Udde- valla	1875	20 år	1939	13 307	1	2 448	1
Weidling, Livius Fredrik Vilhelm; Malmö	1872	16 år 9 m.	1937	2	2	2 040	2
Wiberg, August Fredrik; Söder- tälje	1871	20 år 2 m.	1937	9 760	25	2 448	3 672

Beträffande storleken av pensionsbeloppen har bilbesiktningsutredningen vidare anfört bland annat följande.

Enligt alternativ II variera beloppen avsevärt mera än enligt alternativ I och uppnå i ett par fall — på grund av nettoinkomsternas storlek — en sådan höjd, att pensionsbeloppen skulle överstiga den pension, som en till den nya organisationen övergången, efter några år pensionerad besiktningsman med motsvarande tjänstetid skulle erhålla. En sådan lösning framstår såsom orimlig. Det synes utredningen klart, att de i vissa besiktningsmannadistrikt tidigare förekommande höga nettoinkomsterna icke kunna sägas vara jämförbara med statliga arvoden för motsvarande arbete och att nettoinkomsterna i dessa fall icke lämpligen böra läggas till grund för pensionernas bestämmande. På grund av angivna omständigheter anser utredningen sig icke kunna föreslå, att pensionerna till tidigare avgångna besiktningsmän bestämmas enligt alternativ II, utan får hemställa, att pensioner åt ifrågavarande förutvarande befattningshavare måtte beviljas i enlighet med alternativ I. Därest besiktningsmannen på grund av föregående militär verksamhet är berättigad till pension i sin förut innehavda officersbeställning, torde antingen Kungl. Maj:t i vanlig ordning böra meddela beslut om den reduktion, som befattningshavaren skall vidkännas på grund av sammanträffandet av pensionerna, eller ock bör den pension, som riksdagen beviljar, redan innefatta en dylik reduktion.

¹ Nettoinkomsten överstiger högsta lönebelopp enligt Eo-löneplanen.

² Nettoinkomsten har ej kunnat exakt fastställas. Dock så hög, att pensionen enligt alt. II skulle avsevärt överstiga pension enligt alt. I.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 14 januari 1947 över bilbesiktningsutredningens förslag förklarar sig i likhet med utredningen icke kunna förorda det av utredningen såsom tredje alternativ upptagna förslaget av statskontoret av innebörd, att pensioneringen enbart skulle avse besiktningsmän, som haft så låga inkomster av uppdraget — trots att detta varit deras huvudsyssla — att de icke kunde anses hava varit i stånd att själva nöjaktigt sörja för sin och familjens pensionering. För egen del har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett sig böra tillstyrka det av bilbesiktningsutredningen såsom alternativ I framförda förslaget.

Statskontoret har i utlåtande den 18 februari 1947 anfört i huvudsak följande.

Statskontoret kan vad gäller frågan om beredande av pension åt avgångna besiktningsmän för sin del icke finna att genom den framlagda utredningen sådana särskilda omständigheter framkommit, som böra föranleda ämbetsverket frångå sin tidigare intagna ståndpunkt till detta spörsmål. Statskontoret vidhåller därför sin principiella uppfattning, att statsverket bör sörja för pensionering av avgången besiktningsman respektive efterlevande efter sådan allenast i sådana fall, där besiktningsmannauppdraget — oaktat att detta varit vederbörandes huvudsyssla — givit så låga inkomster, att besiktningsmannen ej ägt möjlighet att själv ombesörja sin och sina efterlevandes pensionering.

Därest en pensionering av besiktningsmän, som avgått före blivande omorganisation av bilbesiktningsväsendet, skulle anses böra genomföras enligt de riktlinjer, som utredningen uppdragit, anser sig statskontoret dock böra bestämt vidhålla, att för pensionering endast bör ifrågakomma besiktningsman, för vilken besiktningsmannauppdraget varit hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Av de besiktningsmän, som upptagas i besiktningsutredningens förslag, skulle av sådana skäl kunna uteslutas A. E. Eriksson, vars huvudsyssla enligt vad han själv under hand uppgivit varit befattning såsom skogsinspektör, samt A. F. Wiberg, som enligt inhämtad uppgift intill den 1 oktober 1935 varit brandchef i Södertälje, för vilken befattning han åtnjuter årlig pension å 3 400 kronor jämte tilläggsförmåner. Statskontoret finner det tveksamt, huruvida besiktningsmannen Arvén, som den 3 juni 1932 avgick från beställning såsom kapten på frivillig övergångsstat med rätt till årlig pension å för närvarande 5 364 kronor jämte tilläggsförmåner, bör erhålla pension för besiktningsmannauppdraget. I varje fall synes sådan pension icke böra utgå med större belopp än att hans sammanlagda pensionsförmåner högst komma att motsvara full pension för kapten å aktiv stat enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente eller alltså 5 712 kronor för år jämte tilläggsförmåner. En efter dessa grunder bestämd tilläggs pension åt Arvén skulle belöpa sig till (5 712 — 5 364 =) 348 kronor för år.

Det synes statskontoret riktigast, att bestämmandet av de ifrågasatta tjänstepensionernas storlek sker i huvudsak efter de grunder, som av utredningen angivits i det såsom alternativ I betecknade förslaget. Enligt statskontorets mening bör dock högre pensionsunderlag än som gäller för befattning i lönegrad Eo 20 icke läggas till grund vid fastställande av här ifrågakommande pensionsbelopp. Här för talar främst den omständigheten att genomsnittsinkomsten för de för pensionering ifrågasatta besiktningsmännen icke ligger högre än löneläget för tjänsteman i slutlöneklassen av angivna lönegrad.

För egen del anser jag mig böra tillstyrka, att — i huvudsaklig överensstämmelse med den av bilbesiktningsutredningen intagna principiella stånd-

punkten — pension av statsmedel beredes sådana förutvarande bilbesiktningmän, som avgått på grund av ålder eller sjukdom och haft besiktningssmannauppdraget såsom huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla under en tid av minst 15 år. I likhet med utredningen anser jag, att i intet av de fall, varom nu är fråga, storleksordningen av den inkomst, som åtnjutits av besiktningssmannauppdraget, bör utesluta vederbörande från pension, i den mån villkoren för pensions erhållande eljest äro uppfyllda. Angivna förutsättningar för utverkande av pension synas mig emellertid icke vara för handen beträffande fyra av de ifrågavarande besiktningssmännen, nämligen Bratt, Carlson, Eriksson och Wiberg. För Bratt och Carlson understiger den tid, varunder de haft besiktningssmannauppdraget såsom huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla, den av bilbesiktningssutredningen föreslagna minimitiden av 15 år. För Eriksson och Wiberg synes pension icke böra ifrågakomma av skäl, som åberopats av statskontoret. Beträffande Arvén förordar jag, att denne på grund av besiktningssmannauppdraget får komma i åtnjutande av tilläggs pension i enlighet med vad statskontoret ifrågasatt. För övriga sju besiktningssmän — sålunda Claesson, Eklund, Lignell, Nordlund, Stiernswärd, Thorburn och Weidling — synas mig pensionerna böra bestämmas efter de grunder, som av utredningen betecknats såsom alternativ I, dock att i överensstämmelse med statskontorets förslag och på skäl, som statskontoret anfört, till utgångspunkt för pensionsberäkningen bör tagas tjänstepensionsunderlaget för lönegrad E₀ 20 eller alltså 4 500 kronor. Efter dessa grunder uträknad pension utgör för en var av Claesson och Nordlund 2 520 kronor, för Eklund 1 728 kronor, för Lignell 1 884 kronor, för Stiernswärd 1 800 kronor, för Thorburn 2 028 kronor och för Weidling 1 692 kronor.

Pensionerna synas böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. och få åtnjutas från och med den 1 juli 1947. Å desamma böra utgå rörligt tillägg och kristillägg enligt vanliga grunder.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att förre bilbesiktningssmannen Arvid Arvén må, räknat från och med den 1 juli 1947, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension på grund av tidigare anställning såsom kapten på frivillig övergångsstat — tilläggs pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 348 kronor för år,

dels ock att följande förutvarande bilbesiktningssmän må, räknat från och med den 1 juli 1947, under återstående livstiden från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära årliga pensioner med belopp, som i det följande angivas, nämligen envar av Axel Fredrik Claesson och Oscar Leonard Nordlund 2 520 kronor, Åke Witus Eklund 1 728

kronor, Bror Mauritz Lignell 1 884 kronor, Carl Georg Stiernswärd 1 800 kronor, Henry Franklin Thorburn 2 028 kronor och Livius Fredrik Vilhelm Weidling 1 692 kronor.

2:o.

Pensioner åt efterlevande till vissa bilbesiktningsmän. 1945 års bilbesiktningsutredning har i sin förberörda skrivelse den 22 november 1946 anført, att utredningen av enahanda skäl, som åberopats såsom stöd för förslaget om tjänstepensioner åt före omorganisationens genomförande avgångna bilbesiktningsmän, förordade, att understöd utverkades jämväl åt sådana efterlevande till dylika besiktningsmän, vilka vore i behov därav. I anslutning härtill har bilbesiktningsutredningen framlagt förslag om familjeunderstöd i form av änkepensioner ävensom uppfostringsbidrag åt minderåriga barn i följande fall, nämligen beträffande

bilbesiktningsmannen Eskil Yngve Bergströms änka Berta Maria Bergström, född Hamberg,

bilbesiktningsmannen Adolf Gunnar af Ekenstams änka Signe Maria Matilda af Ekenstam, född Petersson,

bilbesiktningsmannen Gösta Viktor Georg Horney's änka Elsa Maria Horney, född Andersson,

bilbesiktningsmannen Karl Emil Karlssons änka Anna Maria Elisabet Karlsson, född Höglund, och minderåriga son Karl Lennart,

bilbesiktningsmannen Otto Herman Kinnanders änka Anna Gustafva Kinnander, född Norstedt, samt

bilbesiktningsmannen Johan Leo Norrboms änka Elsa Maria Viola Norrbom, född Nordström, och minderåriga son Bo Leo.

I följande sammanställning lämnas uppgift angående den avlidne besiktningsmannens födelse- och dödsår¹, den tid, varunder han intill frånfallet haft besiktningsmannauppdraget såsom huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla, hans genomsnittliga nettoinkomst av sagda uppdrag under de fem sista tjänstgöringsåren, änkornas och de minderåriga barnens födelse-data samt de av bilbesiktningsutredningen föreslagna pensionsbeloppen.

Besiktningsmannens					Änkas och minderåriga barns födelse-data	Pensionsbelopp
namn	födelseår	dödsår ¹	tjänstetid	nettoinkomst		
Bergström	1882	1939	12 år 10 m.	10 000	²² / ₃ 1886	240
af Ekenstam	1878	1938	12 » 6 »	12 000	¹⁰ / ₇ 1879	600
Horney	1887	1940	12 » 1 »	10 000	¹² / ₉ 1889	480
Karlsson	1874	1942	18 » 9 »	11 700	ä ²⁵ / ₃ 1892	480
					s ¹⁵ / ₁₀ 1934	384
Kinnander	1876	1939	15 » 4 »	8 500	¹⁴ / ₆ 1878	480
Norrbom	1895	1943	12 » 4 »	5 600	ä ⁹ / ₅ 1897	480
					s ⁶ / ₈ 1929	384

¹ Samtliga nu ifrågavarande befattningshavare utom Karlsson innehade besiktningsmannauppdraget intill frånfallet. Karlsson frånträdde uppdraget den 30 september 1938.

Beträffande principerna för bedömande av den föreliggande frågan om beviljande av familjepension ävensom angående beräkningen av pensionsbeloppen har bilbesiktningsutredningen anfört i huvudsak följande.

Utredningen anser, att det skulle vara mest tilltalande, om familjepensioner kunde beviljas i samtliga fall med belopp, motsvarande vad som skulle ha utgått, därest bilbesiktningsmannen vid sin död varit inplacerad i lönegrad A 22 och ägt att i familjepensionshänseende tillgodoräkna $\frac{2}{3}$ av föregående tjänstetid och av den vid dödsfallet återstående tiden, intill dess att han uppnått 65 år. Till förmån för en sådan beräkningsgrund talar — bortsett från det förhållandet att de i regel behövande änkor efter besiktningsmännen därigenom skulle erhålla ett mindre snävt tillmätt understöd — att denna grund principiellt skulle stå i analogi med den föreslagna beräkningen av ålderspensionerna. Med hänsyn till den restriktiva praxis, som av statsmakterna plägar iakttagas vid beviljande av familjepensioner vid sidan av gällande bestämmelser, har utredningen dock icke ansett sig böra framställa yrkande av sådan innebörd.

Utredningen har för sin del utgått ifrån att i förevarande fall endast kunde ifrågakomma, att understöd beviljas efter behovsprövning enligt eljest tillämpade regler, innefattande relativt stränga krav beträffande anställningstid, änkans ålder eller arbetsoförmåga och ekonomiska förhållanden. Med denna utgångspunkt har utredningen granskat de olika fallen och efter övervägande av de särskilda omständigheterna avgivit sitt förslag i fråga om pensionsbeloppens storlek.

De av utredningen föreslagna pensionsbeloppen äro beräknade i anslutning till den hittills tillämpade grundnivån för av riksdagen beviljade understöd och utan hänsynstagande till den omreglering av äldre familjepensioner från och med den 1 juli 1946, som beslutats av 1946 års riksdag. Utredningen har förutsatt, att de av utredningen ifrågasatta beloppen skulle underkastas dylik omreglering. Härigenom komme de föreslagna beloppen 240, 384, 480 och 600 kronor att höjas till respektive 396, 630, 786 och 990 kronor, å vilka belopp utgå rörligt tillägg och kristillägg.

Bilbesiktningsutredningen har i bilaga till sin skrivelse den 22 november 1946 lämnat en närmare redogörelse för de omständigheter, på vilka utredningen grundat sitt förslag i de olika fallen. Av denna redogörelse och i övrigt tillgänglig utredning inhämtas beträffande de efterlevandes förhållanden,

att bouppteckningarna efter Bergström, af Ekenstam, Horney och Karlsson utvisade brist i dödsboen, under det att i bouppteckningarna efter Kinnander och Norrbom redovisats behållning å 2 800 respektive 12 200 kronor,

att Bergströms änka vid ingivande år 1944 av ansökning om pension enskilt var ägare till ett kapital å närmare 8 000 kronor och en fastighet, taxeringsvärderad till 4 000 kronor,

att Bergström, Horney, Karlsson och Kinnander efterlämnade — jämte efterlevande, för vilka nu föreslagits familjeunderstöd — även vuxna barn, vilka emellertid icke äro i tillfälle att mera verksamt bidra till moderns uppehälle,

samt att änkor Bergström, af Ekenstam, Kinnander och Norrbom på grund av sjukdom hava nedsatt arbetsförmåga och att enligt läkarintyg änkefru Karlssons krafter icke torde räcka till för förvärvsarbete utom hemmet.

Änkefru Norrbom har i ansökan om pension framhållit, att mannen under de sista åren företett symptom på gengasförgiftning, som nedsatt hans krafter och minskat hans motståndskraft mot den sjukdom — lunginflammation — som ändat hans liv.

Beträffande änkefru Bergström har bilbesiktningsutredningen med hänsyn till hennes tillgångar och till att hennes barn i viss utsträckning borde kunna bidra till hennes försörjning föreslagit, att pensionen måtte bestämmas till lägre belopp än för övriga nu ifrågavarande efterlevande. Med hänsyn till att för änkefru af Ekenstam enligt bilbesiktningsutredningens uppfattning föreläge särskilt ömmande omständigheter har utredningen för henne förordat högsta möjliga belopp.

Statskontoret har i utlåtande över bilbesiktningsutredningens nyss återgivna förslag om pensionering av vissa efterlevande efter avlidna besiktningsmän framhållit, att då fråga vore om beviljande av understöd åt efterlevande hustru efter icke familjepensionsberättigad anställningshavare i statens tjänst krävdes, att änkan antingen uppnått hög ålder — som då ej finge understiga 60 år — eller att hennes arbetsförmåga eljest vore nedsatt genom sjukdom eller av annan anledning. Enligt ämbetsverkets mening uppfyllde änkor Horney, Karlsson och Norrbom icke angivna förutsättningar och borde därför icke ifrågakomma för pension. Statskontoret har vidare föreslagit, att understödet till änkefru Kinnander måtte bestämmas till 384 kronor (omreglerat 630 kronor). Därest familjeunderstöden skulle anses böra utgå redan innan den nya organisationen trädde i kraft, ansåge statskontoret tidigare tidpunkt än den 1 januari 1947 icke böra ifrågakomma.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande i ärendet i första hand förordat, att till grund för beräkningen av familjepensionerna måtte läggas familjepensionsunderlaget för befattning i lönegraden A 22. Därest med hänsyn till den återhållsamhet, som statsmakterna plägat iakttaga vid beviljande av familjepensioner i liknande fall, styrelsens nu nämnda förslag icke skulle vinna beaktande, ville styrelsen hemställa, att familjeunderstöden bestämdes enligt de grunder och till de belopp, som föreslagits av bilbesiktningsutredningen.

Även jag förordar, att efter prövning av förhållandena i varje särskilt fall pension må beredas efterlevande efter bilbesiktningsmän, som avgått före ikraftträdandet av omorganisationen av bilbesiktningsväsendet. Efter övervägande av omständigheterna i de fall, som nu föreligga till avgörande, anser jag mig i likhet med 1945 års bilbesiktningsutredning också kunna tillstyrka, att familjeunderstöd beviljas i samtliga dessa fall. I anledning av att statskontoret avstyrkt pension åt änkor Horney, Karlsson och Norrbom

vill jag framhålla, att beträffande de två sistnämnda genom läkarintyg får anses styrkt, att deras arbetsförmåga är nedsatt. Vid bedömning av frågan om beredande av pension åt änkefru Norrbom synes även böra beaktas det förhållandet, att skäl föreligga för antagande att sjukdom (gengasförgiftning), som mannen ådragit sig under utövning av besiktningssmannaupdraget, varit bidragande orsak till hans frånfälle. Vad änkefru Horney beträffar har jag med hänsyn till hennes ålder och ekonomiska förhållanden icke velat motsätta mig, att jämväl hon får komma i åtnjutande av pension.

I fråga om avvägningen av beloppen av pensioner och uppfostringsbidrag har jag icke funnit skäl till annan erinran mot bilbesiktningssutredningens förslag än att pensionen åt änkefru Bergström synes böra bestämmas till 384 (omreglerat 630) kronor. Änkepensionerna och uppfostringsbidragen synas i samtliga fall böra utgå från och med den 1 juli 1947.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att i det följande angivna änkor efter avlidna bilbesiktningssmän må, envar från och med den 1 juli 1947 under återstående livstiden, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära årliga pensioner med följande belopp, nämligen Eskil Yngve Bergströms änka Berta Maria Bergström, född Hamberg, 630 kronor, Adolf Gunnar af Ekenstams änka Signe Maria Matilda af Ekenstam, född Petersson, 990 kronor, samt envar av Gösta Viktor Georg Horney's änka Elsa Maria Horney, född Andersson, och Otto Herman Kinnanders änka Anna Gustafva Kinnander, född Norstedt, 786 kronor,

dels att bilbesiktningssmannen Karl Emil Karlssons änka Anna Maria Elisabet Karlsson, född Höglund, och makarnas minderårige son Karl Lennart må från och med den 1 juli 1947 från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära, änkan en årlig pension av 786 kronor, så länge hon förblir änka, samt sonen ett uppfostringsbidrag å 630 kronor för år till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder,

dels ock att bilbesiktningssmannen Johan Leo Norrboms änka Elsa Maria Viola Norrbom, född Nordström, och makarnas minderårige son Bo Leo må från och med den 1 juli 1947 från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära, änkan en årlig pension av 786 kronor, så länge hon förblir änka, samt sonen ett uppfostringsbidrag å 630 kronor för år till och med utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 18 års ålder.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skali avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ivar Löfqvist.
